

Nr 191.

Av herr **Andersson, Erik**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 21 december 1857 (nr 59 sid. 1) om ägors fredande emot skada av annans hemdjur samt om stängselskyldighet.

I till innevarande riksdag avlåten proposition, nr 159, har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 21 december 1857 om ägors fredande emot skada av annans hemdjur samt om stängselskyldighet. Detta lagförslag, som avser att genomföra vissa inskränkningar i den hittills principiellt gällande friheten för ägare av hemdjur att släppa djuren till bete å ohägnad mark av i nämnda författningsrum angiven beskaffenhet, har tillkommit i skogsskyddande och skogsvårdande syfte och måste sålunda med hänsyn till ändamålet betecknas såsom beaktansvärt. Emellertid har jag på grund av de konsekvenser, den ifrågasatta nya lagstiftningen kunde komma att medföra för ett stort antal av vårt lands jordbrukare i ekonomiskt mindre stark ställning, ansett mig böra framställa vissa erinringar mot förslaget.

I lagförslagets mom. 3, som jämte mom. 4 innehåller de nya bestämmelserna, göres en uppdelning av begreppet hemdjur i två grupper: å ena sidan »getter och får», å andra sidan »andra kreatur än getter och får». Dessa båda grupper behandlas i förslaget väsentligen olika. För gruppen *getter och får* uppställas såsom *regel förbud mot betande* å »ohägnad mark, varom här är fråga» d. v. s. ej allenast skogsmark utan jämväl utmark och beteshage; dock skulle sådant betande få äga rum i inhägnad beteshage ävensom i sådana fall, där Kungl. Maj:t medgäve undantag från berörda regel. Beträffande åter *andra kreatur* skulle förhållandet bliva det rakt motsatta. *Regel* skulle i fråga om dessa hemdjur vara, att *betet* är

fritt å här omtalade mark; endast genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t skulle undantag från denna regel kunna göras i form av antingen förbud emot eller inskränkning i betesrätten.

Såsom jämväl av den kungl. propositionen inhämtas har en liknande ändring i stängselförordningen redan tidigare varit ifrågasatt. Förslag till förbud mot betande av getter och får framlades av 1896—1899 års skogskommitté, som dock uttryckligen begränsade förbudet till *skogsmark*. Vederbörande departementschef ansåg föreskrift härom böra meddelas genom särskild kungörelse, men förordade dessutom införande i stängselförordningen av ett tillägg till § 5, innefattande bestämmelser om skyldighet för ägare av hemdjur att under vissa förutsättningar om djuren hålla sådan vård, att de icke inkomma å ohägnad skogsmark, som vore föremål för skogsodling. Förslag av dylikt innehåll förelades också 1903 års riksdag, men riksdagen avslog detsamma, sedan motion härom väckts av två representanter för Dalarna och efter det vederbörande utskott uttalat sig för avslag under framhållande bland annat av sina farhågor för, att den tunga, som genom antagande av Kungl. Maj:ts förslag skulle läggas å boskapsskötseln, jämväl i andra betydande delar av riket än Kopparbergs län, ej skulle motsvaras av den nytta, skogsskötseln tvivelsutan skulle draga av förslaget.

Sedan förslaget sålunda fallit har det, såvitt jag kunnat finna, sedermera icke återkommit till riksdagen förrän nu; någon kungörelse om allmänt förbud mot betande av getter och får å ohägnad skogsmark har icke sett dagen, utan man har fortsatt på den väg, på vilken man till följd av riksdagsskrivelsen den 20 maj 1874 slog in, det vill säga där behov av förbud, som nyss sagts, visats föreligga, där har genom särskilda kungörelser från fall till fall sådant förbud meddelats.

För det nu framkomna förslaget, som i *skärpt* form upptager förbudet mot betande av getter och får, i det att förbudet icke inskränkes till skogsmark utan angives avse jämväl utmark och beteshage, hava anförts skäl, som uteslutande hava avseende å värden av våra skogar, och jag anser mig böra ännu en gång betona, att jag till fullo uppskattar detta förslagets syftemål. Men det förefaller mig dock, som skulle de skogsvärdande intressena här hava alltför ensidigt gjort sig gällande på bekostnad av andra intressen, som även måste sägas äga sitt berättigande. Det förhåller sig ju nämligen så, att ehuru visserligen get- och fåraveln icke i allmänhet äger någon nämnvärd betydelse för de större eller medelstora jordbrukarna här i landet, vi likväl äga inom vårt lands gränser ett icke ringa antal mindre jordbrukare, för vilka hållandet av får och i de nordligare landsdelarna även getter spelar en viktig roll för deras uppe-

hålle. Ett tillämpande av den ovan angivna huvudregeln i mom. 3 skulle för dem, i torftiga ekonomiska omständigheter, såsom de merendels äro, innebära en orimligt tung börda, ja, komme i kanske de flesta fall att medföra oöverstigliga hinder för utnyttjandet av sagda inkomstkälla. Nu invänder man måhända, att propositionen lämnar möjlighet öppen för meddelande av dispenser från förbudet. Otvivelaktigt är ju ock, att dylika dispenser måste komma att meddelas för flera orter. Men man bör härvid beakta, att för erhållande av dispens från det i allmän lag stadgade förbudet kräves en utredningsprocedur under administrativa former, med vederbörande statliga och kommunala myndigheters hörande, vilken för den grupp av människor, det här gäller, säkerligen ofta nog blir svår att genomdriva. Man tänke sig endast det fallet, att för ett län behovet av dispens gör sig gällande endast för en mindre grupp av människor. Föga inflytelserika i allmänna frågor, skola dessa knappast äga några utsikter att föra sin sak till framgång hos landsting, hushållningssällskap, länsstyrelse och domänstyrelse eller vilka övriga offentliga organ, som här kunna komma i fråga.

De synpunkter, jag här framfört, hava icke heller under den utredning, som föregått den kungliga propositionen, lämnats alldeles obeaktade, ehuru de visserligen icke av vederbörande departementschef upptagits till bemötande. Jag erinrar endast om vad domänstyrelsen, vilken med åberopande av uttalanden i ämnet av Västernorrlands läns lansting och hushållningssällskap avstyrkt förslaget, härvid anført (se sid. 23 i kungl. propositionen).

Av det ovan sagda framgår, att jag anser förslaget om betesförbud såsom regel i fråga om getter och får icke böra genomföras. Det delar med övriga förbudsföreskrifter den svagheten att sakna förmåga av smidig anpassning. Denna icke föraktliga egenskap äger däremot det system, som man hittills på detta område följt, nämligen prövningen från fall till fall, efter sig företeende omständigheter, av behovet av förbud i förevarande avseende. Mig veterligen har detta system fungerat utan olägenhet, något som ej heller motsäges av några påvisade fakta i den kungl. propositionen eller i de till grund för densamma liggande handlingarna. När jag alltså måste beteckna det kungl. förslaget i denna del såsom olämpligt och även obehövt, men i allt fall anser möjligheten till meddelande av förbud i särskilda fall mot betande av getter och får fortfarande böra hållas öppen, synes mig saken enklast ordnad så, att man uppger den förut omtalade uppdelningen av hemdjur i två grupper och låter bestämmelserna i mom. 3 andra stycket bliva tillämpliga på samtliga slag av hemdjur. Härigenom kommer, fortfarande såsom hittills, att ligga i Kungl. Maj:ts händer be-

fogenheten att, där sådant befinnes erforderligt, meddela förbud mot betande även av getter och får å mark, varom här är fråga; man äger därigenom en så säker garanti, som det med lagstiftning är möjligt att vinna, *mot* att icke förbudet skall drabba utan goda skäl och, sett ur skogsvårds-synpunkt, *för* att det skall bliva rådande i alla de fall, där omsorgen om våra skogar det kräver. Och härmed borde det allmännas intressen vara bäst tillgodosedda.

Beträffande slutligen de i mom. 4 upptagna straffbestämmelserna tillåter jag mig även framhålla ett par erinringar. Enligt propositionen skulle åtalsrätt tillkomma ej mindre allmän åklagare och skogsvårdsstyrelse utan även skogsvårdsstyrelsens tjänstemän, visserligen sådana med högre skoglig utbildning, samt, i det fall att skogsvårdsstyrelse ej finnes, vederbörande skogsstatstjänsteman. Att åtalsrätt tillerkänts allmän åklagare och skogsvårdsstyrelse samt även vederbörande skogsstatstjänsteman må vara i sin ordning, ehuru jag måste bekänna en viss tvekan beträffande lämpligheten av denna bestämmelse, därest begreppet skogsstatstjänsteman skall anses omfatta jämväl den lägre tjänstepersonalen t. ex. kronojägare. Men att åtalsrätten, som här dessutom gäller ett slag av förseelser, vilka hittills icke varit straffbelagda, utvidgas att gälla jämväl skogsvårdsstyrelsens tjänstemän — låt vara med »högre skoglig utbildning» — synes mig vara att giva densamma en utsträckning, vilken *dels* kan innebära vådor med hänsyn till att åtalsrätt i och för sig är en ömtålig sak och icke minst i de rättsligt sett säkerligen ofta nog svårbedömliga fall, som här kunna uppkomma, *dels ock* förefaller att vara obehöfvig, då sådan rätt tillerkänts vederbörandes huvudman, skogsvårdsstyrelsen, hos vilken det ju alltid är tjänstemannen obetaget att göra anmälan om av honom iakttagen förseelse.

Vidare synas mig de straffbara handlingar, där här är fråga om, — de betecknas i förslaget såsom »förseelser» — vara av den art, att det knappast kan vara påkallat att, liksom vid brott av svårare beskaffenhet, medgiva åtalsrätt utan föregående anmälan av sakägaren. Enligt min mening bör därför 4 momentets 3:dje stycke ändras därhän, att åtal må äga rum allenast efter anmälan av vederbörande målsägare. Jag är förvissad om, att man vid sådant förhållande icke behöver befara, att där en klar överträdelse föreligger, denna icke skulle komma att beivras.

Under återopande av vad jag sålunda anfört tillåter jag mig föreslå,

att riksdagen ville besluta nedan angivna ändringar
i förevarande lagförslag, nämligen

dels att i § 5 mom. 3 första stycket skall utgå och
att momentet i övrigt skall erhålla följande lydelse:

»Beträffande betande av hemdjur å ohägnad mark, varom här är fråga, äge Konungen, efter hörande av vederbörande landsting och hushållningssällskap, antingen meddela förbud mot dylikt bete eller föreskriva viss inskränkning i rätten därtill, allt i den mån sådant för visst län eller för del därav finnes erforderligt.»

dels att § 5 mom. 4 tredje stycket skall erhålla följande lydelse:

»Allmän åklagare så ock skogsvårdsstyrelse eller, där sådan styrelse ej finnes, vederbörande skogsstatstjänsteman äga, likväl allenast efter anmälan av vederbörande målsägare, lika behörighet att åtala överträdelse av förbud, som nyss sagts.»

dels ock i följd härav, att det i samband med bestämmelsen om lagens ikraftträdande meddelade övergångsstadgandet uteslutes.

Stockholm den 4 april 1923.

Erik Andersson,
Hägelåkra.

I motionen instämmer:

J. B. Johansson.
